

CHYBY, CHYBKY, CHYBIČKY

„Opravdovým zdrojem poznání je omyl.“

Karel Čapek

„Také mozek může být erotogenní zónou.“

Raquel

Welchová

Bible tvrdí, že v našem padlém světě není nic dokonalého. A směšný dědula - milionář v závěru filmu *Někdo to rád horké* to říká také: *Nobody is perfect*. Chybovat je lidské (jak věděl už Seneca), a když listuji projekty rodinných domů si často uvědomuji, jak moc.

Některé chyby se dají poznat takřka okamžitě, zkuste třeba vlézt do tygří klece nebo pohanět manželce barvu přelivu. Odhalit jiné trvá delší dobu, například když poslanec jedné strany zbadá svůj omyl a přestoupí k opozici, potřebuje na to často i několik měsíců. Jsou však i chyby, které nás někdy otravují podstatnou část života: mezi takové řadím nesmysly a sebeklamy, kterých jsme si nevšimli, když náš dům byl ještě projektem. Myslím, že opravdu stojí za to si o nich něco povědět.

Působil jsem léta ve funkci městského architekta a také v nejrůznějších poradních orgánech na radnicích, prohlédl a posoudil stovky projektů rodinných domů, ve svém externím redakčním angažmá i projekční praxi jsem jich navštívil rovněž pěkně dlouhou řadu. Bývám ale pořád překvapován, jak některá projektová selhání a nedomyšlenosti mají opravdu kořínek tuhý a tradici úpornější než kasty v Indii. Přemýšlím ještě, jak dnešní povídání radit a strukturovat: nejlepší snad bude, když prostě projdeme domem od vstupu po půdu.

Tak tedy vstup. Opravdu důležitý prvek domovní kompozice, jakýsi jeho předkrm, první, co z domu konzumujeme. Příliš mnoho vstupů je v tomto smyslu pouhými *buřty s cibulí* ! Dobrý vstup je především čitelný a jasný. Znáte takové ty velké prosklené plochy, kde není zřejmé, kudy vlastně dovnitř ? Je to přirozeně spíše problém veřejných budov (pražské Kongresové centrum - ještě se mu přezdívá Pakul ? - je příkladem z nejhorších), ale znám i několik rodinných domů, kde, oslnění leskem reflexní stěny, budete tápat také. Dobrý vstup je krytý, alespoň částečně, počítá shovívavě s tím, že tu budeme stát třeba za deště a hledat klíče. Vedle dobrého vstupu také neústí okénko z WC, neznám nic tristnějšího než zvuk splachování, který se z domu ke mně vyřítí po zazvonění u dveří: rozpaky bych nejraději prchnul. Dobrý vstup je konečně také nepřezdobený. Příliš mnoho lucerniček, betonových lvů či andílků, květin v různých keramických jezcích či

dokonce botách, rustikální plastové lišty, obloučky (ach !), to vše může u citlivějších jedinců vyvolat i ekzém velmi úporný. Vždycky mějme na paměti, co vstup vypovídá o nás samých a snažme se tento „předkrm“ změnit alespoň na *carpaccio z hovězí svíčkové s hoblinkami s parmazánu*. Mňam !

Zádveří je přechodovým modulem domu. Tady se střetává venkovní a vnitřní teplota (funkce teplotního filtru) a ve všeobecném českém úzu se tu lidé přezouvají a zbavují vrchního ošacení. V Americe otevřete dveře a jste v kuchyni, v botách i *mekintoši*, zádveří je v obvyklé domovní dispozici nahrazeno rovnou obytnou halou s kuchyní. To není jen nakaširovaný interiér ze všech těch *sitcomů* (vzpomenete třeba na *Krok za krokem* ?), tak se tam opravdu žije. V oblasti energií Američané tradičně nejsou žádní troškaři, ale pan Gore je už stačil hodně vystrašit, takže se snad rozumnější řešení vstupu brzy rozšíří i tam.

Co musí takové zádveří funkčně splňovat ? Musíme tady dokázat rozpažit a svléci si kabát. Měli by odsud vést dveře nejen dál do domu, ale i do nějaké komory, především na obuv společenskou i sportovní, brusle, deštníky, vycházkové hole (dědovu *špacírku* i hole na váš oblíbený *nordic walking*), tašky, batohy atd. Uložíme-li boty v nějakém botníku přímo v zádveří, asi se časem nevyhneme pachovým vizitkám, které si ve svých nosech budou návštěvníci chtě nechtě od nás odnášet. Zádveří, vedle něhož absentují úložné prostory, je jen (často obtížně) průchozím skladištěm. (Vestavěná) skříň vyřeší problém s ošacením, ale boty patří jinam, do větrané komory. Také je třeba pamatovat tu na nějakou stoličku na obouvání a velké zrcadlo, abychom se ráno mohli naposledy přehlédnout a ujistit se, nevyvolá-li náš vzhled na ulici výjezd Chocholouškových pochopů. To vše má pochopitelně své prostorové nároky. Zádveří hodně mých klientů odsouvá jako něco velmi nepodstatného, co zbytečně ukusuje peníze z jejich hypotéky. Avšak zmenšovat tuto malou místnůstku bývá chybou s velmi otravným výsledkem: návštěva musí například zacouvat zpět na chodník, chce-li si zout kozačky a svléci kožich. Trochu ponižující, ne ? Hned bych se raději přesvědčil, jestli váš typový dům z katalogu s něčím takovým vůbec počítá...

Se zadním vstupem takový katalogový dům nepočítá skoro jistě. Pračku tu najdete v kuchyňské lince nebo v koupelně. Elektrokotel či kotel plynový kdesi pod schody. Boiler se asi vůbec nepředpokládá a také sušárna tu prostě není. Špinavé prádlo, separovaný sběr, úklidové prostředky, domácí chemii, koště, kbelík a vysavač či třeba prázdné lahve si můžete strčit nejspíš někam *za klobouk*. Zabahněné boty a vašeho psa myjete buď v koupelně, nebo venku, na zahradě. Neříkám, že se to nedá, ale výlevka v téhle technické místnosti je fakt věc,

kteřou ocení snad každý. Rozdíl od vašeho předchozího bydlení v bytě je dán zahradou a okolím rodinného domu, o které se musíte starat. Pracovní oblečení, gumáky, rukavice, zahradnický klobouk a zástěra, nic z toho jste před tím v paneláku nemívali. Teď je to ale najednou nutné někde mít.

Ale pojďme dál, k obytným místnostem. U nich je kromě přiměřené velikosti důležitá zajištění také orientace ke světovým stranám. Obývací pokoj, otevřený k severu či východu není totéž jako k jihu nebo západu. Zdánlivá banalita, ale pro nezanedbatelnou část mé klientely jakoby to, kam ústí rodinný pokoj či ložnice, bylo velmi podružné, pomínutelné jak přínos Burkiny Faso světovému krasobruslení. Zrcadlově okopírovaným katalogovým projektem všelijak otáčejí, až se jim ho „povede“ na pozemku usadit: kam míří okna z pokojů často ani nevnímají a když, tak spíše v souvislostech výhledu. Chtějí se koukat na něco hezkého a neznám nikoho, kdo by za takový žádoucí *point de vue* pokládal sousedův dům. Důležité je také, kolik světla pustíme okny dovnitř. Klasická stavitelská poučka o tom, že u obytných místností má být plocha okenních otvorů jednou osminou až desetinou podlahové plochy, bývá dnešními velkými prosklenými otvory, často celostěnovými, zcela popřena. Je pravdou, že u různých jedinců druhu *Homo sapiens* jsem zaznamenal velice rozdílnou vnímavost ke slunečnímu světlu: někdo už koncem května zalézá do hloubi svého domu, vyhýbaje se i projevům sluneční aktivity dosti umírněným, jiný se v dubnu převléká do plavek a na prudkém slunci griluje své tělo s rozkoší až do konce září. Z těchto důvodů mám za to, že tu žádné všelplatné doporučení velikosti okenních otvorů ani nemůže existovat. Přesto však se vyplatí, zvláště u velkých prosklených ploch, pamatovat na účinnou stínící techniku, nejlépe ovšem předokenní.

Čeho si dál všimnout u obytných místností? Například bych se měl vždy zamyslet, zdali místnost „neprotáhnout“ do zahrady a rozšířit prostor bydlení tak, že jí spojíme prosklenými dveřmi s exteriérem. Tohle vyjádřené spojení pokládám za velmi příjemné u všech obytných místností, tedy i dětských pokojů. Je to vlastně také hlavní přínos, které bydlení v rodinném domě se zahradou oproti bytu v činžovním domě skýtá. Jestliže jsou dnes pořád projektovány domy se soklem třeba metr vysokým a bez spojení se zahradou, pokládám to vždy za velké zklamání. A neobstojí tu ani argument, že se majitelé domu bojí všelijakých *zlodějů, zloduchů, zlotřilců, zlosynů* (a snad už i *zlodcer*) a vůbec všech těch *zlopověstných zločinců*, co jich teď všude tolik běhá, že? Ti se přece bez potíží dostanou dovnitř i okénkem od spíže. Omlouvám se, že si z toho dělám možná nevkusnou legraci (zvláště, byli-li jste třeba právě vykradeni), ale přijde mi škoda přizpůsobovat své bydlení zlodějům více než svým potřebám...

Snad je to drobnost, ale někdy nás také může dost mrzet, nejsou-li dveře do obytné místnosti odsazeny alespoň 60 cm od stěny, ke které se otvírají. Neumožní nám to sem totiž postavit žádný nábytek a tak jakoby se jedna stěna pokoje o 80 - 100 cm zkrátila. Čím menší místnost, tím větší problém to bývá.

Dnes obvyklým slučováním obývacího pokoje, kuchyně a jídelny v jednom prostoru je programově vytvářen předpoklad posilování komunikace uvnitř domácnosti, rodina se tu zkrátka více potkává. Podle mé osobní zkušenosti je to velmi dobrá myšlenka, kterou mohou torpédovat snad jen obavy dvojího zaměření: ze vzájemného rušení a z šíření pachů, povstávajících při přípravě jídla. Obé se ovšem dá omezit na přijatelnou míru, o tom ale někdy jindy. Dnes bych chtěl upozornit spíše na problém jiného druhu, totiž dobré osvětlení takového prostoru denním světlem. Zatímco jedna jeho část, ta obytná, otočená k jihu, bývá dnes spíše přesvětlena velkými prosklenými plochami, tam, kde bychom světlo potřebovali asi nejvíce, na pracovní ploše kuchyně, se ho často nedostává. Kuchyně bývá otočena k severu (správně !), ale máme-li při práci v ní jediné světlo v zádech, od jihu, krájíme cibuli ve věčném stínu. Protože potřebujeme hodně kuchyňských skříněk, bývá nám líto jejich řadu přerušit nějakým oknem, a když tak jen velmi úzkým. To má za následek osvětlení jen malé části kuchyňské linky, vše ostatní tón ve tmě, znásobené koridorem, který skřínky, rámuje po obou stranách okenní otvor, chtě nechtě vytvářejí. Řešením (nechceme-li tu pořád jen svítit), je podélné okno, umístěné mezi pracovní plochu a dolní hranu skříněk. Bývá vysoké jen asi 60 cm a široké podle rozměrů přilehlé části kuchyňské linky, jeho osvětlovací efekt je však úžasný. A nebojte se, ven z takového okna uvidíte pohodlně a bez předklánění.

Na závěr jsem si nechal tři chyby, které jsou opravdu neodpuštělné: uškrtíte-li za ně svého projektanta, každý soud vás osvobodí (tedy nejspíše...). Stručně je vyjmenujme: *strmé schodiště*, s jednotlivými stupni vyššími než 16,5 cm, vám časem znechutí veškeré plány na bydlení v podkroví. Máte-li stavbu, koncipovanou jako bungalov s celou dispozicí v přízemí, velmi doporučuji *oddělit denní a ložnicovou část*, jinak se nezbavíte spánku značně přerývavého přes veškeré pokusy naučit manželku a děti chodit po špičkách (když už projevíly totální neschopnost se vznášet...). A do třetice: *průchozí místnosti*. To je selhání opravdu totální, jako kdyby třeba *Hercule Poirot* nevypátral vraha s poukazem na to, že to nějak nevyšlo.

Chyby dělá každý. Ale líbí se mi slova francouzského emisara, která v románě Karla Michala *Čest a sláva* říká rytíři z Loučky: „*Ten, kdo nechce vidět, co se vidět dá, nemůže být moudrý, rytíři. Nikdy.*“

Ing. arch. Jan Rampich

